

Innst. S. nr. 164

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:21 (2003-2004)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Lena Jensen, Øystein Djupedal og Kjetil Bjørklund om å etablere nettverk og opplæringskontorer for lærlinger i små og verneverdige fag

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at fylkeskommunene etablerer regionale opplæringskontor for små og verneverdige fag, i samarbeid med skole og partene i arbeidslivet. Regjeringen bes i forbindelse med Revidert budsjett for 2004 fremme forslag om at etableringsstøtten skal omfatte de første 12 månedene. I tillegg til det gjeldende lærlingtilskuddet må det gis driftstilskudd per lærling."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til dokumentet.

Komiteen viser til at små og verneverdige fag i løpet av perioden 1996-2002 har hatt en tilbakegang i antall lærlinger på ca. 35 pst. Tilbakegangen skyldes flere faktorer, men noe av forklaringen ligger i Aetats utfasing av fag på tiltak, og synkende årskull, jf. brev fra departementet 18. februar 2004. Komiteen viser til at dette er fag som forvalter historiske teknikker og tradisjoner. Fagene besitter en viktig kompetanse som det er verdt å verne for fremtiden, både ut i fra fagenes egenart og ut i fra bredere kultur- og næringspolitiske hensyn.

Rekruttering til små og verneverdige fag - nasjonal strategi

Komiteen mener at utfordringen for de små og verneverdige fagene først og fremst er knyttet til rekruttering av lærlinger. Skal fagene kunne overleve, er det behov for et jevnt og stabilt antall nye utøvere. Komiteen er kjent med at fagenes størrelse og særegenhet gjør det vanskeligere å sikre rekruttering, og vil understreke viktigheten av å finne frem til løsninger som legger til rette for god rekruttering også i framtiden.

I dag er det 35 forskjellige håndverksfag som er definert som små og verneverdige. Økt tilskudd er et av virkemidlene som er iverksatt for å opprettholde aktiviteten i fagene. I 1997 ble det på bakgrunn av vedtak i Stortinget opprettet et eget sekretariat for små og verneverdige fag (SSV) på Lillehammer. Sekretariatets mandat har vært å styrke de små håndverksfagenes stilling, blant annet gjennom å koordinere arbeidet med opprettelser av opplæringskontor/-ringer, drive informasjons- og markedsføringsarbeid, holde kontakt med og oversikt over fagmiljøene og legge til rette for samarbeid mellom private aktører og offentlige organer. Komiteen mener at opprettelsen av et sekretariat som sammenholdt den nasjonale innsatsen overfor små og verneverdige fag var et viktig og nødvendig virke-

middel for å ivareta og videreutvikle disse håndverksfagene.

Komiteen mener det er viktig å sørge for at informasjon om mulighetene for yrkesopplæring i små håndverksfag når så bredt som mulig, og støtter derfor sekretariatets arbeid med opprettelsen av en database. Men komiteen vil samtidig påpeke at de fylkesvise skjevhetene i fagrekrutteringen tilsier at dette arbeidet ikke er tilstrekkelig for å sikre en jevn tilstrømming til fagene.

Komiteen merker seg at utviklingen i antall lærekontrakter i små og verneverdige fag har sunket fra 161 kontrakter i 1996 til 102 kontrakter i 2002. Dette er løpende kontrakter. Kun 64 av kontraktene inngått i 2002 var nytegnede, mot 72 i 1996. Lærekontraktene fordeler seg også ulikt rundt omkring i landet.

Større samarbeid om små og verneverdige fag

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til Innst. S. nr. 180 (1999-2000) der flertallet i komiteen uttalte:

"Komiteen sitt flertal, alle unnateke medlemmene fra Framstegspartiet, viser til at det med dagens organisering berre er nokre få fylke som er dekkja med egne opplæringskontor for ivaretaking av gamle handverks- og industrifag. For å sikre alle same rett til opplæring uavhengig av bustad meiner flertalet at det bør etablerast fleire kontor som til saman dekker heile landet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ser at fleksibilitet og tilrettelegging fra det offentlige vil være viktig for å bevare den kompetansen som ligger i de små håndverks- og industrifagene. All den tid fagene og kompetansen forvaltes av en svært begrenset krets av personer, kan en ikke uten videre forutsette at disse også skal være oppdatert på de organisatoriske rammevilkårene i læreplaner og lignende. Derfor er det viktig at disse fagpersonene på en enkel og grei måte kan komme i kontakt med et faglig kompetent miljø som med smidighet og fleksibilitet kan hjelpe og legge til rette for den enkelte med de nødvendige organisatoriske rammetiltakene. På denne bakgrunn er disse medlemmer bekymret for en oppsplitting av opplæringskontorer uansett om dette begrunnes ut ifra geografi eller det enkelte fag. Disse medlemmer mener en oppsplitting vil kunne medføre en mindre oversiktlig situasjon for den enkelte bruker som skal henvende seg til og bruke disse tjenestene. Samtidig med dette er det åpenbart at en oppsplitting i mange små opplæringskontorer vil medføre at en uforholdsmessig stor andel av midlene vil gå til administrasjon. Dette vil igjen redusere de ressurser som kan benyttes til å hjelpe de respektive fag og brukere.

Disse medlemmer vil også vise til at små fag kan ha problemer med å opprette prøvenemnder med høy faglig kompetanse etter de ordinære ordninger. Dette kom klart frem ved utdanningen til sturumaker. Det måtte en stor grad av personlig engasjement til for

å kunne få mulighet til å avlegge prøve for på den måte å sikre denne kompetansen i Norge. Dette viser at en må vise fleksibilitet og smidighet fra det offentlige dersom en reelt sett ønsker å ta vare på den kompetansen som ligger i de små fagene.

Komiteen er kjent med at små fag, som ofte utøves i små virksomheter, stiller store krav til rekruttering og opplæring. De har ikke store kontaktflatene å støtte seg på, og for mange bedrifter er det både tids- og ressurskrevende å påta seg ansvaret for en lærling alene. Komiteen er derfor opptatt av at det etableres miljøer rundt disse fagopplæringene som samordner og organiserer arbeidet, og som støtter opp om både bedriftenes og lærlingenes behov. For bedriftene kan dette være en større bistand i arbeidet med for eksempel regelverk, yrkesteori og vurdering av lærlingene, for lærlingene hjelp til å skaffe kvalifiserte læreplasser og lærekrefter, tilstrekkelig teoriundervisning og informasjon om videre utdannings- og yrkesmuligheter. For begge betyr det å kunne ta del i et større utdanningsmiljø.

Komiteen mener at en organisering av fagopplæringen bør ha som mål å styrke miljøene rundt de små og verneverdige håndverks- og industrifagene. Komiteen vil understreke at det viktigste ikke er hvordan organiseringen av større miljøer rundt de små fagene etableres, men at det etableres egnede miljøer.

Komiteen mener at elevenes interesser må danne utgangspunkt for en samordnet innsats, slik at alle potensielle elever og lærlinger får tilstrekkelig informasjon om fagene og mulighetene for opplæring.

Komiteen ber derfor Regjeringen vurdere ulike modeller for samarbeid og/eller samhandling for å styrke rekruttering og opplæring i små og verneverdige fag, og fremlegge dette for Stortinget på en egnet måte.

Internasjonal strategi

Komiteen mener at for en del fag må man se utfordringen i et nordisk perspektiv. Felles problemer og utfordringer krever ofte felles løsninger. Ved en intensivering av det internasjonale samarbeidet omkring små og verneverdige fag, kan man oppnå store fordeler i forhold til utviklingen av fagmiljøer med nødvendig kvalitet, størrelse og stabilitet. En internasjonalisering vil gi større rekruttering og flere kontaktpunkter.

Komiteen viser i den anledning til rapporten "Små hantverksyrken" som ble utarbeidet av Nordisk skole-samarbeid i Nordisk Ministerråd i 1999, og som tok for seg 36 fag i de fem nordiske landene. I konklusjonen ble det uttrykt et sterkt ønske om økt samarbeid og felles løsninger i forhold til læresteder, fagmiljøer, materielltilgang og rekruttering. Komiteen mener det finnes enkelte gode løsninger som man kan bygge videre på.

Komiteen vil dessuten peke på at det finnes gode tradisjoner for en rekke håndverksyrker i land utenfor Norden. Det ligger også en mulighet for utveksling av kompetanse og erfaring med disse landene, i forhold til

å opprettholde og videreutvikle yrker som faller inn under gruppen små og verneverdige.

Komiteen vil be Regjeringen ta de nødvendige skritt for et økt samarbeid både innen Norden og EØS-området, med tanke på felles løsninger på utfordringer i tilknytning til små og verneverdige fag.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:21 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Lena Jensen, Øystein Djupedal og Kjetil Bjørklund om å etablere nettverk og opplæringskontorer for lærlinger i små og verneverdige fag - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 22. april 2004

Rolf Reikvam
leder

Ursula Evje
ordfører

